

A BANK

Viszik a bankot

HUBER ZOLTÁN

AZ ÉSZT SOROZAT A RENDSZERVÁLTÁS FORDULATOS ÉVEIT EGY BANK FELEMELKEDÉSÉNEK TÖRTÉNETÉN SZŪRI ÁT.

A rendszerváltás turbulens időszaka eszményi sorozat-alapanyag, a téma komplexitása azonban komoly kihívásokat tartogat az alkotók számára. A nemes feladatot *A bank* észt alkotói úgy oldották meg, hogy a valós események és személyek ihlette történetet csupán sorvezetőül használva különféle emberi sorsokat terítenek elének. A tablószerűen építkező tíz epizód a kilencvenes évek közepétől a 2008-as pénzügyi válságig követi az ország átalakulását, de a történelmi tények áttekintése helyett a sorozat elsősorban a változó korhangulat megragadására koncentrál. A több szempontból is hiánypótló vállalás a megszilárduló kapitalizmus személyes következményeit az abszurd, a szürreális és a minimalizmus sajátos keverésével közelíti meg, ezért különleges színfolt a gigantikus kortárs kínálatban.

Az észt alkotók nem véletlenül fókuszálnak épp a bankszektorra, a balti államok lenyűgöző gazdasági fellendülésében ugyanis a születő-átalakuló pénzügyi intézetek valóban kulcsfontosságú szerepet játszottak. Az egykori keleti blokk más országaival ellentétben a szovjet utódállamoknak nemcsak az önálló monetáris intézményrendszert kellett ki-

építeniük, de az örökölt rubeltől is meg kellett szabadulniuk. A rendkívül liberális és innovatív gazdaságpolitikát folytató Észtország az esetleges káoszt vállalva elsőként lépett, ami hatalmas lehetőségeket jelentett a gyorsan kapcsolódó üzletemberek számára.

A sorozat középpontjában álló Nordbank vezetői az elsők között ismerik fel az új piac törvényszerűségeit és a zavaros viszonyokat kihasználva gyorsan maguk mögött hagyják a lomhább versenytársakat. A nyugati szemléletű bank nem a lakosság, hanem a frissen alakuló elit pénzét forgatja, így pillanatok alatt a felpörgő gazdaság pénzügyi motorja lesz. *A bank* főhőse, a számokkal zseniálisan bánó Toomas egy benzinkútról kerül az események középpontjába és az ő személye a kapocs a legkülönfélébb rétegekből kikerülő szereplők között. A bank excentrikus tulajdonosai, a jegybank illetékesei és a külföldi befektetők mellett nemcsak a Nordbank alkalmazottai és ügyfelei, de az áttételesen érintett kisemberek is felbukkannak.

„A magánélet kongó üressége ellenpontosza”

A klasszikus történetmesélés helyett *A bank* alkotói különféle figurák szakmai- és magánéletéből kiragadott epizódokból, impresszionisztikus hangula-

tokból és groteszk helyzetekből építik össze a cselekményt. A kiszámítható dramaturgiai ívek helyett kacskaringósan alakuló egyéni sorsok rajzolódnak ki, az üzleti sikereket a magánélet kongó üressége ellenpontoszza. Az egyes epizódok nem jelzik az évszámokat és az aktuális gazdasági eseményeket sem magyarázzák el, ezekre legfeljebb egy-egy elejtett mondatból következtethetünk. *A bank* a rideg irodabelsők, neonban úszó partik, hideg fényű lakások szimbolikus tereibe vetítik a kiégett szereplők kaotikus lelki világát. A változások intenzívek, a célok homályos absztrakciók, az áldozatok váratlanok, a sodródás folyamatos és állandó.

Más rendszerváltókkal összevetve Észtország valóban hatalmas utat tett meg, hiszen a rozsdás posztszovjet állam alig negyedszázad alatt az irigyelt skandináv övezet szerves része lett. Bár az utólagos eredmények egyértelműen az észt modellt igazolják, a sorozat alkotói jóval sötétebb képet festenek rendszerváltásuk éveiről. Észtország anno a sokkerápiára szavazott és a pénzügyi szektort is csak minimálisan szabályozták, ami hosszabb távon valóban életképes rendszert eredményezett, az elkerülhetetlen csődök azonban komoly sérüléseket is okoztak. A kíméletlen vadkeleti viszonyok felvillantása és a siker ára mellett *A bank* az országba beáramló finn és svéd tőke árnyoldalait is megmutatja, ahogyan az orosz szomszéd fenyegető jelenléte is visszatérő motívum. A magyar néző számára talán furcsának tűnhet a politika szinte teljes mellőzése, mindez azonban nagyjából megfelel a valóságnak. Észtország talán épp azért lehet a kelet-európai rendszerváltozás egyik nagy nyertese, mert gazdasági kérdésekben általában az aktuális pártpolitikai érdekeken felülemelkedve döntöttek. A sorozat főszereplői ezért a nyakkendős közgazdászok, *A bank* pedig már csak ezért is egzotikus megközelítése egy olyan felfokozott időszaknak, ami a különbségek ellenére számunkra is nagyon ismerős lehet.

A BANK (Pank) – észt, 2019. Rendezők: Marianne Körver, Jan Erik Nögi, Rainer Sarnet és Juhan Ulfsak. Írta: Aero Epner és Tarno Jüristo. Kép: Mikkel Soe, Ants Martin Vahur, Meelis Veeremets. Szereplők: Liis Lindmaa (Pille), Sergio Vares (Toomas), Rosenberg Marek (Trader), Erki Laur (Viktor). Gyártó: Itamambuca. Forgalmazó: Duna Televízió. 10x50 perc.

